

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนธนาคารออมสิน 2) พัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีแบบบันทึกข้อมูล เอกสารซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถาม การจัดสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหนังสือ สภาพของหนังสือในห้องสมุดร่มไทรของโรงเรียนธนาคารออมสิน มีสภาพชำรุด ฉีกขาด ไม่มีการซ่อมแซม ทำให้หนังสือไม่น่าหยิบมาอ่าน และปัญหาการยืมหนังสือไปอ่าน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเอาหนังสือมาคืนให้ห้องสมุด ทำให้หนังสือเหลือน้อย ไม่ครบตามหมวดหมู่ รวมทั้งการจัดหนังสือไม่เป็นหมวดหมู่ คั่นหายาก หนังสือ ไม่ครบทุกหมวดหมู่ เช่น หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วารสาร และหนังสือพิมพ์ หนังสือประเภทอื่นๆ เช่น เส้นทางชีวิต อาชีพในอนาคต เป็นต้น และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดในด้านหนังสือ ประกอบด้วย ควรมีการหาอุปกรณ์ซ่อมแซมหนังสือ เปิดโอกาสการรับหนังสือที่หลากหลาย ซึ่งสรุปสภาพและความต้องการด้านหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดของโรงเรียนธนาคารออมสิน

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบรรยากาศในห้องสมุด สภาพบรรยากาศภายในห้องสมุดพบว่า ภายในห้องสมุดไม่มีความเป็นสัดส่วนเท่าที่ควร ภายในห้องสมุดมีการจัดที่ไม่ดึงดูดความสนใจในการเข้าไปนั่งอ่านหนังสือ จึงทำให้ห้องสมุดไม่มีชีวิตชีวา บรรยากาศภายในห้องสมุดไม่น่าสนใจ รวมถึงโต๊ะเก้าอี้บางส่วนมีชำรุด ไม่ทันสมัยในด้านข้อมูล และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนธนาคารออมสิน พบว่า ต้องการให้จัดแยกหนังสือใหม่ ๆ โฉวของเก่าเก็บไว้ แต่เมื่อต้องการใช้ควรมี

การจัดมุมสวนหย่อมภายนอกห้องสมุด การจัดมุมภายในห้องสมุดที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การปรับปรุงซ่อมแซมโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมภายในห้องสมุดที่หลากหลาย เช่น มีมุมเคลื่อนที่ได้ ควรมีเนื้อหาข้อมูลที่ทันสมัย การจัดบรรยากาศภายในห้องสมุดที่มีความอบอุ่น เพื่อดึงดูดให้น่าสนใจ

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบรรณารักษ์ สภาพปัญหาด้านบรรณารักษ์ในห้องสมุดร่วมไทรของโรงเรียนธนาคารออมสิน คือ ไม่มีบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด บรรณารักษ์ขาดความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุด เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และความต้องการ คือ ต้องการเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ที่อยู่ประจำ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อมูลมุมกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน บรรณารักษ์มีจิตบริการที่ทันสมัย รวมทั้งมีการปรับปรุงโปรแกรมห้องสมุดให้มีความทันสมัย

2. การดำเนินพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การดำเนินงานพัฒนาห้องสมุดได้ดำเนินการนำข้อมูลสภาพและความต้องการพัฒนาห้องสมุดของกลุ่มเป้าหมายมาจัดทำคู่มือในดำเนินการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ซึ่งมีการดำเนินการพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านหนังสือ มีการดำเนินการพัฒนาโดย การเปิดรับบริจาคหนังสือเกี่ยวกับวารสารต่างๆ เพิ่มขึ้น และวิเคราะห์ จัดหา รวบรวมหนังสือที่ต้องเพิ่มเข้ามาใหม่ในห้องสมุด และจัดรายชื่อเพื่อจัดทำหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี

2.2 ด้านบรรยากาศในห้องสมุด มีการดำเนินการพัฒนาโดยเลือกและจัดทำแบบแปลนการจัดห้องสมุดยุคใหม่ในรูปแบบต่างๆ ตามขนาด/ประเภทนักเรียน และพื้นที่ใช้สอย มีการปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ และเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้บริการ การปรับปรุงบรรยากาศภายนอกของห้องสมุดโรงเรียนให้สดชื่น และการปรับปรุงการจัดหนังสือภายในของห้องสมุดโรงเรียน

2.3 ด้านบรรณารักษ์ มีการดำเนินการพัฒนาโดยจัดให้มีครูบรรณารักษ์ การจัดเวรครูบรรณารักษ์ในการดูแลห้องสมุดทุกวัน และให้ครูบรรณารักษ์มีการจัดกิจกรรมในห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมรักการอ่าน

3. ผลการประเมินคุณภาพห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดีของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การนำคู่มือมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดีของโรงเรียนธนาคารออมสิน และได้ประเมินหลังจากการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ด้วยแบบสังเกต ตามโครงการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ใน 3 ด้าน ได้แก่ หนังสือดี บรรยากาศดี และบรรณารักษ์ดี

3.1 ในด้านการพัฒนาหนังสือ หลังจากที่มีการเพิ่มหนังสือและสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีปริมาณหนังสือเพียงพอแก่ผู้ใช้บริการ และความหลากหลายของหนังสือตรงกับความต้องการในการค้นหาของนักเรียน จากการสังเกตพบว่า มีจำนวนนักเรียนเข้ามาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดมากขึ้น และนักเรียนสามารถใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือในห้องสมุด และเป็นการได้ฝึกนิสัยรักการอ่านด้วย

3.2 ในด้านการพัฒนาบรรยากาศ หลังจากที่ได้จัดบรรยากาศห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี โดยใช้คู่มือการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดีของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จากการสังเกตพบว่า นักเรียนสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้หรือค้นคว้างานในห้องสมุดของโรงเรียนเพิ่มขึ้น จากจำนวนการลงทะเบียนเข้าใช้บริการของห้องสมุด เพราะว่าโรงเรียนได้มีการปรับปรุงในห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน รวมทั้งมีการจัดมุมความรู้ที่หลากหลาย จึงทำให้นักเรียนสนใจเข้าใช้บริการห้องสมุด จะเห็นได้ว่าการจัดการจัดบรรยากาศภายในห้องสมุดที่มีความอบอุ่น เพื่อดึงดูดให้น่าสนใจ ส่งผลทำให้ห้องสมุดมีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อสำหรับนักเรียน และผู้มาใช้บริการ

3.3 ในด้านการพัฒนาด้านบรรณารักษ์ หลังจากที่ได้จัดจัดเวรครูบรรณารักษ์เพื่อดูแลห้องสมุดโดยใช้คู่มือการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จากการสังเกตพบว่า ครูบรรณารักษ์มีการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดส่งเสริมพัฒนาการอ่าน และครูผู้สอนให้ความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งครูบรรณารักษ์มีการแนะนำการใช้ห้องสมุด ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ส่งผลทำให้นักเรียนสนใจเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนมากขึ้น

4. ผลการปรับปรุงห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดีของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า จากผลการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดีของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของห้องสมุด ควรมีการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุดให้อย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใช้ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนได้

การอภิปรายผล

1. สภาพและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านหนังสือ สภาพของหนังสือในห้องสมุดร่มไทรของโรงเรียนธนาคารออมสิน มีสภาพชำรุด ฉีกขาด ไม่มีการซ่อมแซม ทำให้หนังสือไม่น่าหยิบมาอ่าน และปัญหาการยืมหนังสือในห้องสมุดไปแล้วไม่เอามาคืน ทำให้หนังสือเหลือน้อย ไม่ครบตามหมวดหมู่ ควรมีการหาอุปกรณ์ซ่อมแซมหนังสือ เปิดโอกาสการรับหนังสือที่หลากหลาย ซึ่งสรุปสภาพและความต้องการด้านหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดของโรงเรียนธนาคารออมสิน ด้านบรรยากาศในห้องสมุด สภาพบรรยากาศภายในห้องสมุด พบว่า ควรมีการจัดมุมสวนหย่อมภายนอกห้องสมุด การจัดมุมภายในห้องสมุดที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การปรับปรุงซ่อมแซมโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมภายในห้องสมุดที่หลากหลาย เช่น มีมุมเคลื่อนที่ได้ ควรมีเนื้อหาข้อมูลที่น่าสนใจ การจัดบรรยากาศภายในห้องสมุดที่มีความอบอุ่น เพื่อดึงดูดให้น่าสนใจ และด้านบรรณารักษ์ ต้องการเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ที่อยู่ประจำ บรรณารักษ์ที่มีการจัดความรู้ ข้อมูล มุมกิจกรรมที่เป็นปัจจุบัน บรรณารักษ์มีจิตบริการที่ทันสมัย รวมทั้งมีการปรับปรุงโปรแกรมห้องสมุดให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ ศรีทอง (2553) ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดตามโครงการห้องสมุด 3 ดี โรงเรียนบ้านขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ยังมีปัญหาในการให้บริการยืม-คืนอยู่บ้างที่ครูบรรณารักษ์ไม่เข้าใจการแยกประเภทหนังสือให้ยืมออกไปได้ หรือไม่ได้ มีความกังวลในการกำหนดวันส่งที่ตรงกับวันเสาร์ วันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุด เนื่องจากต้องเสียค่าปรับกรณีส่งหนังสือช้าทำให้นักเรียนไม่อยากยืมหนังสือ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับพิศุทธิ์ ชิตศิริ (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนวังเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ผลดังนี้ ด้านบรรยากาศ และภูมิทัศน์ดี ด้านหนังสือและสื่อดี ด้านครูบรรณารักษ์ และกิจกรรมดี และปัญหาการบริหารงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ผลดังนี้ ด้านครูบรรณารักษ์และกิจกรรมดี ด้านบรรยากาศ และภูมิทัศน์ดี ด้านหนังสือและสื่อดี มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ใช้คู่มือการพัฒนา ด้านหนังสือ มีการดำเนินการพัฒนาโดย การเปิดรับบริจาคหนังสือเกี่ยวกับวารสารต่างๆ เพิ่มขึ้น และ

วิเคราะห์ จัดหา รวบรวมหนังสือที่ต้องเพิ่มเข้ามาใหม่ในห้องสมุด และจัดรายชื่อเพื่อจัดทำหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ด้านบรรยากาศในห้องสมุด มีการดำเนินการพัฒนาโดยเลือกและจัดทำแบบแปลนการจัดห้องสมุดยุคใหม่ในรูปแบบต่าง ตามขนาด/ประเภทนักเรียน และพื้นที่ใช้สอย มีการปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ และเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้บริการ การปรับปรุงบรรยากาศภายนอกของห้องสมุดโรงเรียนให้สดชื่น และการปรับปรุงการจัดหนังสือภายในของห้องสมุดโรงเรียน และด้านบรรณารักษ์ มีการดำเนินการพัฒนาโดยจัดให้มีครูบรรณารักษ์ การจัดเวรครูบรรณารักษ์ในการดูแลห้องสมุดทุกวัน และให้ครูบรรณารักษ์มีการจัดกิจกรรมในห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมการรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบทเทิล (Battle, 2004 : 738) ได้ศึกษาเรื่องผลของการให้ความรู้เรื่องข้อมูลเกี่ยวกับการค้นคว้าที่มีต่อความกังวลเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษานานาชาติผลคะแนนจากการมอบหมายงานค้นคว้าในห้องสมุดถูกนำมาวิเคราะห์เป็นสมมุติฐานที่ 3 โดยนำคะแนนของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยพบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับการค้นคว้าแบบ ILI สามารถลดระดับความวิตกกังวลของนักศึกษานานาชาติ เมื่อได้รับมอบหมายให้ค้นคว้างานในห้องสมุด จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพการดำเนินงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ บรรณารักษ์มีภารกิจงานมาก ส่งผลให้การบริการขาดความคล่องตัว การให้บริการห้องสมุดจำเป็นต้องมีผู้ให้คำแนะนำในเรื่องการค้นหานักหนังสือ การใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้องพร้อมทั้งจะต้องมีอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการให้บริการต่อผู้ที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกและทำให้มีผู้ใช้บริการห้องสมุดมีความประทับใจ เนลสัน (Nelson, 2004 : 742) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาห้องสมุดสาธารณะ และกฎหมายเกี่ยวกับห้องสมุดของไคดาโฮ : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ความพยายามในการพัฒนาห้องสมุดของรัฐ โดยการศึกษาปฏิบัติกฎหมาย ความพยายามของบรรณารักษ์ห้ายุคสมัย ความพยายามของกรรมการต่าง ๆ และมิตรสหายถือเป็นแนวทางในการก้าวไปสู่ความชัดเจนของกฎหมายในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การปรับปรุงด้านการจัดหนังสือใหม่ส่งผลทำให้นักเรียนมีerkันคว่าหาหนังสือตามที่ต้องการสะดวกขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงในห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดเพิ่มขึ้น ดังนั้นควรมีการดำเนินงานพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนภายในโรงเรียนให้ต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัย พบว่า ครูบรรณารักษ์มีการแนะนำการใช้ห้องสมุดด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสส่งผลทำให้นักเรียนสนใจเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนมากขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในการร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนกับแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนมากขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริการของห้องสมุดตามมาตรฐาน 3 ดี ของโรงเรียนธนาคารออมสิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการบริหารห้องสมุด 3 ดี แบบมีส่วนร่วม โดยการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน สนับสนุนให้ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกให้มาเข้าร่วมการบริหารห้องสมุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีเพื่อการบริหารห้องสมุดของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรสารสนเทศที่จำเป็นในการบริหารห้องสมุดของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1